

AR UŽTIKRINAMA EFEKTYVI TEATRŲ IR KONCERTINIŲ ĮSTAIGŲ VEIKLA

2018 m. rugsėjo 28 d.

Nr. VA-2018-P-50-3-8

SANTRAUKA

Audito svarba

Teatrai ir koncertinės įstaigos yra svarbiausi dalyviai, užtikrinantys valstybės profesionaliojo scenos meno politikos įgyvendinimą. Ši politika laiduoja aukšto meistriškumo ir meninio lygio profesionaliojo scenos meno kūrybą, kultūros ir meno atvirumą bei integraciją į tarptautinę profesionaliojo scenos meno erdvę, sudaro sąlygas kūrybinei veiklai ir profesiniam tobulėjimui, aukštos meninės vertės scenos meno kūrinių sklaidai ir prieinamumui visoms šalies visuomenės grupėms¹.

Politiką profesionaliojo scenos meno srityje formuoja Kultūros ministerija, jai pataria Profesionaliojo scenos meno taryba. Savivaldybės atsakingos už savo įsteigtų teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą.

Profesionaliojo scenos meno įstaigos statusą kultūros ministras yra suteikęs 62 teatrams ir koncertinėms įstaigoms (2017 m. gruodžio 31 d. duomenimis): tarp jų yra nacionaliniai (4), valstybiniai (17), savivaldybių (16) ir kitų juridinių ir fizinių asmenų įsteigti (25) teatrai ir koncertinės įstaigos. Per šias įstaigas Kultūros ministerija įgyvendina strateginį siekį – skatinti Lietuvos profesionaliojo scenos meno kūrybą, meno ir kultūros sklaidą Lietuvoje ir užsienyje. Audituojamu laikotarpiu (2014–2017 m.) šioms įstaigoms iš valstybės biudžeto skirta 162,4 mln. Eur. Įstaigos juos panaudojo infrastruktūros išlaikymui, darbo užmokesčiui, kūrybinei veiklai ir projektų įgyvendinimui.

Valstybė per teatrus ir koncertines įstaigas įgyvendina savo tikslus ir skiria tam finansavimą, todėl svarbu, kad kurdami ir pristatydami visuomenei savo ir kitų atlikėjų kūrybą, teatrai ir koncertinės įstaigos maksimaliai patenkintų visuomenės lūkesčius, o jų veiklą galima būtų įvertinti atsižvelgiant į kiekybinius ir kokybinius pasiekimus. Mokesčių

¹ Profesionaliojo scenos meno įstatymas.

mokėtojai turi žinoti, kodėl turime skirtingus nacionalinius, valstybinius, savivaldybių ir kitus teatrus ir koncertines įstaigas, kokią pridėtinę vertę jie kuria visuomenei.

Siekdama įvertinti, kaip Kultūros ministerija formuoja profesionaliojo scenos meno politiką ir užtikrina efektyvią teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą, aukščiausioji audito institucija šių įstaigų veiklos auditą įtraukė į 2018 m. veiklos programą.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar Kultūros ministerija veiksmingai formuoja profesionalaus scenos meno politiką;
- ar nacionaliniai ir valstybiniai teatrai ir koncertinės įstaigos veikia efektyviai.

Audituojami subjektai:

- Kultūros ministerija – formuoja profesionaliojo scenos meno politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą;
- savivaldybės (Kauno miesto, Vilniaus miesto, Klaipėdos miesto, Panevėžio miesto, Šiaulių miesto) – strateginio planavimo dokumentuose planuoja savivaldybių teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą, atlieka šių dokumentų įgyvendinimo stebėseną; koordinuoja įstaigų dalyvavimą tarptautinėse kultūrinėse programose; užtikrina įstaigų dalyvavimą neformaliojo švietimo programose.

Rinkome ir analizavome informaciją iš teatrų ir koncertinių įstaigų (Kultūros ministerijos valdymo srities 4-ųjų nacionalinių ir 16-os valstybinių įstaigų; vienos valstybinės koncertinės įstaigos, pavaldžios Vidaus reikalų ministerijai; 16-os savivaldybių įstaigų). Rinkome ir analizavome duomenis apie kitų juridinių ir fizinių asmenų įsteigtų teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą (25). Visos šios įstaigos įgyvendina ir padeda įgyvendinti valstybės politiką profesionaliojo scenos meno srityje.

Atlikdami auditą analizavome kaimyninių šalių, panašių savo dydžiu (Latvijos ir Estijos), teatrų ir koncertinių įstaigų duomenis. Bendradarbiaavome su Latvijos aukščiausiąja audito institucija: ji 2018 m. atliko šalies teatrų ir koncertinių įstaigų valstybinį veiklos auditą, susitikome su Latvijos kultūros ministerijos atstovais, atsakingais už profesionaliojo scenos meno politikos formavimą. Rėmėmės jų praktika atlikdami vertinimą.

Audituojamas laikotarpis – 2014–2017 m. Siekdami įvertinti rodiklių kaitą, rinkome 2005–2013 m. duomenis, o 2018 m. duomenis nagrinėjome tiek, kiek jie susiję su pokyčiais, įvykusiais profesionaliojo scenos meno įstaigų sistemoje.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (38 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Audito metu nustatėme, kad Kultūros ministerija neužtikrina veiksmingo profesionaliojo scenos meno politikos formavimo, todėl nesudarytos prielaidos teatrams ir koncertinėms įstaigoms veikti efektyviau.

1. Kultūros ministerija neužtikrina veiksmingo profesionaliojo scenos meno politikos formavimo

Iki šiol neįvertintas teatrų ir koncertinių įstaigų tinklas, nors nuo 2010 m. numatyta optimizuoti kultūros įstaigų tinklus, todėl nėra pagrįstų duomenų, ar profesionaliojo scenos meno tikslai siejami ir lėšos panaudojamos efektyviausiu būdu (1.1 poskyris, 12 psl.).

Nacionalinėms įstaigoms skiriama apie 3,4 karto daugiau valstybės biudžeto lėšų nei valstybinėms įstaigoms, tačiau svarbesnis vaidmuo ar reikalavimai joms nenumatyti. Todėl neaišku, kodėl politikos formuotojas yra įsteigęs skirtingos svarbos įstaigas ir kokią pridėtinę vertę sukuria 3 nacionaliniai teatrai ir viena nacionalinė koncertinė įstaiga (1.2 poskyris, 14 psl.).

Kultūros ministerija periodiškai rinko duomenis apie veiklą tik iš nacionalinių ir valstybinių (21 iš 62) įstaigų, nėra nustačiusi savo valdymo srityje veikiančių teatrų ir koncertinių įstaigų (20) kokybinių veiklos vertinimo kriterijų, o tik kiekybinius. Ji nėra vertinusi savo valdymo srities teatrų ir koncertinių įstaigų veiklos efektyvumo. Taigi ministerija politiką formuoja neturėdama visos informacijos apie visų įstaigų veiklos rezultatus, kad galėtų pagrįsti valdymo sprendimus (1.3 poskyris, 17 psl.).

Siekiant užtikrinti nacionalinių ir valstybinių įstaigų funkcionavimą, veiklos tęstinumą ir valstybinės kultūros politikos įgyvendinimą, valstybinis bazinis finansavimas skiriamas pagal praeitų metų skirtus asignavimus; per visą audituojamą laikotarpį profesionaliojo scenos meno įstaigoms skirta 140 mln. Eur (t. y. vidutiniškai per metus po 35 mln. Eur). Nuo 2016 m. Profesionaliojo scenos meno įstatyme numatyta skirti bazinį finansavimą metinei kūrybinės veiklos programai įgyvendinti pagal įstaigų meno veiklos rezultatus, tačiau ši nuostata skiriant finansavimą 2018 m. neįgyvendinta. Taigi finansavimas dar nesiekiamas su įstaigų meno veiklos rezultatais (1.4 poskyris, 19 psl.).

Nuo 2017 m. patvirtintoje Metinėje įstaigų veiklos vertinimo tvarkoje, pagal kurią turi būti kasmet vertinami įstaigų veiklos rezultatai ir siejami su baziniu finansavimu, neapibrėžti, nedetalizuoti vertinimo rodikliai ir nenustatytos jų reikšmės, todėl sudarytos prielaidos ministerijai ir Profesionaliojo scenos meno įstaigų tarybos nariams nevienodai taikyti vertinimo tvarką (1.4 poskyris, 19 psl.).

2. Iš nacionalinių ir valstybinių teatrų bei koncertinių įstaigų veiklos rodiklių neaišku, kad jos veikia efektyviai

Audito metu atsirinkti ir vertinti nacionalinių ir valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų kiekybiniai veiklos rodikliai nerodo nuoseklaus ar kasmetinio jų veiklos gerėjimo, nes audituojamu laikotarpiu: ne mažesnę nei 90 proc. salės užimtumą rengiant pasirodymus pasiekė tik 1 įstaiga; gastrolių Lietuvoje kasmet nevyko 4-ios (iš 20) įstaigos; kasmet pasirodymus užsienyje rengė 8-ios (iš 20) įstaigos; tik 2 (iš 13) teatrai surengė daugiau nei 50 edukacinių renginių ir nė viena koncertinė įstaiga nepasiekė šio rodiklio; uždirbtų pajamų ir bazinio valstybės finansavimo santykis (ne mažiau kaip 30 / 70 proc.) pasiektas

tik 7 įstaigose (iš 20). Todėl teatrų ir koncertinių įstaigų veikla audituojamu laikotarpiu nebuvo nuosekliai efektyvi ir yra tobulintina (2.1 poskyris, 22 psl.).

Valstybinių auditorių pasirinkti trys iš keturių su įstaigų veiklos kokybe sietini rodikliai rodo, kad įstaigų veikla yra tobulintina, nes: tik 6 (iš 13) teatrai kasmet pastatė po 4 ir daugiau naujų spektaklių; rėmėjų lėšos sumažėjo apie 23 proc. ir sudarė tik apie 1,2 proc. įstaigų visų lėšų; įstaigos neišnaudoja vartotojų apklausų teikiamų galimybių gerinant veiklos kokybę. Pažymėtina, kad kasmet apie 72 proc. visų „Auksinių scenos kryžių“ nominantų buvo nacionalinių ir valstybinių teatrų atstovai ir tai rodo įstaigų kūrybinės veiklos efektyvumą, aukštus pasiekimus ir kokybę (2.2 poskyris, 30 psl.).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai:

1. Siekiant sustiprinti ir pagrįsti nacionalinių įstaigų vaidmenį, patikslinti nacionalinių, valstybinių ir savivaldybių teatrų ir koncertinių įstaigų veiklos reikalavimus ir funkcijas, atitinkančius jų paskirtį (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
2. Siekiant, kad profesionaliojo scenos meno politika būtų formuojama įrodymų pagrindu, sukurti teatrų ir koncertinių įstaigų valdymo modelį. Todėl:
 - 2.1. Nustatyti papildomus kokybinius įstaigų veiklos rodiklius (1-asis ir 2 -asis pagrindiniai audito rezultatai);
 - 2.2. patikslinti metinės įstaigų veiklos vertinimo tvarką, detalizuojant veiklos vertinimo rodiklius ir nustatant jų reikšmes; (1-asis pagrindinis audito rezultatas);
 - 2.3. periodiškai atlikti įstaigų veiklos efektyvumo ir įstaigų veiklos atitikimo nacionalinės ar valstybinės profesionaliojo scenos meno įstaigos funkcijoms vertinimą (1-asis pagrindinis audito rezultatas);
 - 2.4. finansavimą sieti su įstaigų metiniais veiklos vertinimo rezultatais (1-asis pagrindinis audito rezultatas);
 - 2.5. kasmet vertinti Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinės programos poveikį (1-asis pagrindinis audito rezultatas).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (34 psl.).